

Oglasi, pripisane itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglasne itd. šalju se naputnicom ili poštom pošt. štamparice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, naka to javi odgovarajućem u odgovarajućem mjestu, za koji se na plaću poštarine, ako se izvana napisu "Reklamacija".

Čekovnog računa br. 817/949. Telefon tiskara broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

"Slogom rastu malo stvari, a neologu svo pokvrti". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.
Netiskani dopisi se ne vraćaju n e p o d p i s a n i ne tiskaju n e f r a n k i r a n i ne p r i m i j u .
Predplata sa poštarinom stoje 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5-- odn. K 2-60 na pol godinu.
Izvan carsvino više poštarina. Plaća i utražuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h, zaostali 20 h, koil u Puli, toli izvan loto.

Uredništvo i uprava nalazi se u "Tiskari Luginja i dr. prije J. Krmpotić i dr." (Via Giulio br. 1), kamo naka se naslovljuju ova pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare Luginja i dr. u Puli ulica Gintla 1. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Crociera br. 1, II. kat.).

Glavna skupština

"Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru"

(Nastavak.)

Skupštinari su liepi govor družbinog predsjednika pozdravili burnim odobravanjem.

Posto je načelnik gospodin Kazimir Jolušić pozdravio skupštinare sa svoje strane kao glavar obćine, pročita družbin tajnik izvješće o družbinom djelovanju u lanijskoj upravnoj godini. Ističe da je u prošloj upravnoj godini prihod družbinih podružnica iznosao nešto preko 18.000 kruna. Taj li prihod bio mnogo veći kad bi sve podružnice udovoljavale svojim dužnostima. Vrlo je utješljiv prihod družbinih žigien. Isti bi ove godine mogao doseći svotu od 24.000 kruna. Od drugih družbinih podružnica spomena je vrijedna družbina kava, cigaretni papir i sapun, što ga je trgovac Lentić iz Milne postavio u promet.

Uvele su se i škrabice i to dvoje vrsti: jedna manjeg oblika za obitelji, a druge veće za javne lokale.

Tekom lanijske godine primila je družba podpore od kojih sto i deset obćina. Liepu su pomoć pružili družbi i prošle godine Ćirilo Metodski Zidari u Zagrebu. Od njih je družba primila nešto oko 10.000 kruna. Preporuča se osobito družbina knjižarnica u Zagrebu, što ju vodi gosp. Šimunić a isto se tako preporučaju i sva poduzeća naših zidara. Novih se je članova utemeljitelja prijavilo 12. Oporučno su se pak stjeli družbe sljedeći pokojnici: dr. Dragutin pl. Kozić, Beč sa 1000 kruna; dr. Stjepan pl. Miletić u Zagrebu sa 500 kruna; dr. Krunoslav Bobinac u Zagrebu sa 1000 kruna; dr. Srećko Nemičić sa 3000 kruna; Fran Dukić u Kastvu sa 2000 kruna; Josip Kovačić župnik u Pitomači sa 50 kruna.

Nadalje se u izvješću spominju družbin dobrotvori i povjerenici gg. dr. Pero Magdić, dr. Božo Vinković, R. Katalinić-Jeretov i Gašpar Martinić u Iloku. Upravo neurtudiva u svom radu za družbin napredak pokazala se je naša hrvatska mladež, osobito u Dalmaciji. Svima prednjače vrli akademiciari u Zadru i srednjoškolski u Spljetu i Dubrovniku. Nadalje se spominje kao družbin dobrotvor klub "Istra" u Zagrebu te "Akademija" na Rieci. Posebice se pozdravlja braću u Americi osobito našo Martinoliće u Argentini. Ta su po-žrtvovna braća ustrojili lanijske godine društvo "Materinska Rieč", kojeg su savciati prihod namienili narodnim svrhama u prvom redu našoj družbi. Družba je sagradila i otvorila novu školu u Ferencima, dok je u gradnji nova škola u Brakaču obćina Motovun. Kad bude ta škola dovršena imat će družba u najzapoštenijom kotaru Istre u Porečkom 10 svojih škola. Uveo se je u Malom Lošinjnu krojački nastavni tečaj za odrasle djevojke i otvorilo dječje zabavište u Cresu. U tom gradu imade danas družba okupljeno oko 300 školske djece. Još je družba preuzela u svoje ruke pomoćnu školu u Račicama i namjestila

jednu pomoćnu učiteljsku silu u Lovranu, dok je hrvatskim obćinarima u sv. Nedjelji kod Labina beskatmatnim zajmom pomogla sagraditi školsku zgradu.

Odpała je pak družbina škola u Opatiji, koju sada uzdržaje obćina Volosko-Opatija. Prema tomu uzdržaje družba 27 škola sa 42 razreda, 3 zabavišta, jedan nastavni tečaj i jednu pomoćnu silu na javnoj školi u Lovranu. U svemu plaća družba 47 što učitelja i učiteljica i 4 vjeroučitelja.

Družbine škole polazi danas preko 8000 djece. Ravnateljstvo je družbinom učitelju stvu uredilo plće i osjguralo ga kod Česko slovenskoga mirovinskoga zavoda u Pragu. Uredilo je i izdalo je novu pragmatiku za učitelje i učiteljice. Podielilo je mnogim učiteljskim pripravnicima podpore, jednom rieči, radilo je prema ciljevima što ih je sebi družba postavila.

(Sliedi konac.)

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 23. 6. 1909.

Nastavak proračunske razprave.

U današnjoj sjednici nastavljena je razprava o trećoj grupi proračuna (ministarstvo trgovine, poljodjelstva, željeznica, javnih radnja i zemaljske obrane).

Govorili su medju ostalim i ministri Wrba i Georgi, prvi kao ministar željeznice, drugi kao ministar za zemaljsku obranu. Ministar Wrba zagovarao je nove investicije uprave i potrebite željezničke svrhe a na koncu obećao je nove željezničke gradnje u pojedinih pokrajinah.

Ministar general Georgi odgovarao je na razne prigovore učinjene vojnoj upravi; obećao je proširenje prava dopusta u vrijeme žetve, uvođenje dvogodišnje službe i novi vojnički kazneni postupak.

Od zastupnika govorilo ih vrlo mnogo bilo za bilo proti proračunu t. j. svaki sa svog stranačkog stanovišta. Od naših zastupnika govorio je Fr. Ivanšević iztaknuv želje i potrebe pućanstva Dalmacije na gospodarskom polju.

Sjednica zaključena je u 12 sati ¼ po polnoći a započela u 10 sati prije podne.

Beč, 24. 6. 1909.

Nastavak proračunske razprave

Dugotrajno sjednice carevinskoga vieća dozlogrdljuju već i samim govornikom, tim višo malobrojnim slušateljem. U današnjoj sjednici razpravljena je konačno treća grupa državnog proračuna. Kod ove grupe govorili su od naših južnih zastupnika gg. Pišek, Bjeladinović i Jaklić.

Za razprave došlo je do žestokog sukoba izmedju zastupnika izvan stranaka Breitnora i ministra za zemaljsku obranu generala Georgi-a. Prvi je naimo žestoko napao vojničke oblasti radi kaznionog postupanja proti vojnicima i zbog postupka u pitanju vojničke časti. Pri tom je spomenuo i nekoje osobe, koje nisu po njegovom sudu pravredno postupale. Proti njemu je ustao sav ogoren ministar Georgi zauzev sa toplu za podređeno si častnike.

Štajerski Slovenac zastup. Pišek izliče pogibelj za gospodare ako se otvore granice dovozu goveda izvana. Zast. Bjeladinović tuži se na postupanje vlade prema južnim Slavenom, osobito prema Dalmaciji. Slovenski zast. Jaklić iz Kranjske preporuča rezoluciju, da se digno carinu na uvoz kreme zbog suše i nerodice. Ova je rezolucija također prihvaćena. Konačno prihvaćen je većinom glasova sav proračun treće grupe.

Razprava o četvrtoj grupi proračuna.

(Zajednički izdatci, ministarstvo financija, najviši računarski dvor, mirovni i financijski zakon.)

Kod razprave govorili su zastupnici Iro (Svenlemac), Stojalowski (Poljak), Jezovnik (Slovenac), Mayr (kršćanski-socijal) i Spielmann (socijalist). Sjednica je trajala od 9 u jutro do 10 na večer.

Beč, 25. 6. 1909.

Nastavak jućerašnje razprave.

Na početku sjednice pogovaralo se, da će trajati eventualno i do 2 sata poslije pol noći, jer da se vladi slino žuri, ali bude proračun na vrijeme prihvaćen; sjednica, koja je započela poslije 9 u jutro, svršila je oko 10 na večer.

Za razprave uzeo je rieč ministar financija vitez Bilinski koji se je osvrnuo na razne prigovore zastupnika i učinio razna obećanja u financijskom pogledu.

Iza njega govorilo je više zastupnika mienjajući se za i proti proračunu. Do sukoba je došlo i u ovoj sjednici izmedju Sventiemca Malika i slovenskih zastupnika, jer je taj slovenski odpadnik prostački napao Slovence, napose zastupnika Hribara, radi česa ga je predsjednik pozvao na red. Istotako došlo je do sukoba i izmedju poznatog vikača kršćansko-socijalne stranke Niemen Bielohlaveka (česki odpadnik) i socijalista, te je predsjednik morao opetovano posredovati, miriti i na red pozivati.

Beč, 26. 6. 1909.

Nastavak i konac proračunske razprave.

Nakon priobćena sa strane predsjedništva dobio je prvi rieč česki zastupnik iz Moravske Dr. Stransky, koji je podvrgao oštrog kritici sadašnju protuslavensku vladu.

Prvak poljačke pučke stranke Slapinski izjavio se solidarnim sa poljskim klubom, s kojim je bio došao u sukob radi bosanske agrarne banke. Od ostalih mnogobrojnih govornika spominjemo zastupnika grofa Šternberga, koji je naveo razna obrtna i zabavna poduzeća, koje bi se kano stvari lukava imalo oporezovati.

Slovenski zastupnik Šusteršič uzeo je u obranu svoga druga Dra. Kreka, kojemu je predbacio ministar Bilinski, da kao svećenik nebi imao onako govoriti. Talijanski klerikalni zastupnik Gentili iz Trentina kaže, da će njegova stranka glasovati za proračun jer im je vlada obećala dati napokon pravničku fakultetu, i to kako on misli u Trstu.

Konačno prešlo se na glasovanje ob onoj grupi proračuna. Glasovali su sa svi Niemci, Talijani i Poljaci. Proti svi ostali Slaveni i socijalisti. Prihvaćen je proračun sav i u trećem čitanju te nekoje rezolucije, koje spadaju na ministarstvo financija. Sjednica je zatim dignuta a buduća urećena za sriedu dne 30. o. mj.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Velika skupština u Narodnom Domu. U nedjelju dne 4. o. mj. u 10½ prije ponoć obdržavat će se u Narodnom Domu u Puli velika javna skupština, na kojoj će se govoriti o našem školskom pitanju u Puli.

Pozivljemo sve naše da dolju mnogobrojno u nedjelju u Narodni Dom.

Obćinski izbori u Puli uništen.

Prošli petak uruđio je mjestni kapetanat puljskoj obćini odluku, kojom e. kr. Namjestništvo određuje da se imaju uništiti netom obavljeni izbori obćinskog zastupstva u Puli u svih pet kurija (tiela). Kao razlog odluku navadja te, što je izborna komisija petog tiela pustila prvi i osobito drugi dan glasovati izbornike, koji su imali pravo glasovati samo prvi. Obćinsko glavarstvo bilo je naimo za izbor petog tiela javno oglasilo i na izbornim legitimacijama naročito to označilo, da prvi dan imaju doći glasovati samo izbornici od slova A—P, a drugi dan od Q—Z. Prvi dan izbora V. tiela, kad je komisija propustila glasovati jednog izbornika sa slovom T, zaključila je izborna komisija, na prigovor pouzdanika naše stranke, da se red glasovanja ima održati onako kako je to određeno javnim oglasima obćine, i ujedno u prkos našoj stranci ta je talijanska komisija zaključila, da se izbornici iz Velog Vrha nesmiju pripustiti glasovanju u Puli, kako je to bilo prvi dan suglasno određeno od e. kr. kotarskog poglavara i predsjednika obćinske uprave, koji je bio ujedno i predsjednik izbornog povjerenstva u V. tielu. Taj predsjednik glasovao je za onaj prvi zaključak, a za drugi nije.

Drugi dan izbora, kad je došao glasovati jedan, koji je morao glasovati prvi dan, komisija ga je pripustila, te na prigovor pouzdanika naše stranke i na prosvjed vladinog povjerenika zaključila je talijanska izborna komisija, da se imaju pripustiti glasovanju i oni izbornici, koji su morali glasovati prvi dan. Za taj zaključak glasovao je i predsjednik komisije. Takovih je glasovalo drugi dan u svo 18, a proti svakom tom izborniku uložio je vladini povjerenik u zapisnik prosvjed. Drugi razlog navadja odluka i to, što glasovnice nisu imale opaske, da su jedino one glasovnice valjane, koje izda obćina, kako to propisuje izborni red za obćinu Pula.

Talijani se u svom glasilu srde na tu odluku namjestništva i kažu da im je nepojmljivo, s kojih razloga je moglo Namjestništvo uništiti izbore, jer mudro praećuju razloge u odluci spomenute.

Nu još je najinteresantnije to, što su sami Talijani — baš kamora — jedini podnesli utok protiv borimo na Namjestništvo i to s istih razloga, s kojih je sada Namjestništvo uništeno.

Odluka na koncu dodaje da se imadu provesti novi izbori na temelju postojećih izbornih listina. Hoće li do njih skoro doći, dvojim; svakako bi bilo pravdom da se izbori obave na temelju novih izbornih listina i od upravnog odbora u kojem bi bilo i Hrvata.

U tom smislu, čujemo, da je izborni odbor naše stranke upravio na Namjestništvo predstavku, da se u novi upravni odbor imenuje i Hrvate.

Predsjednik upravnog odbora občine Pula Dr. Bragato odrekao se na časti. Uzrok tomu je to, što je vlada uništila netom obavljene občinske izbore. Viditi ćemo hoće li vlada prigodom imenovanja novog upravnog odbora uzeti obzira i na Hrvate.

Hrvatski umjetnici u Puli.

Kako najavljuje, prikazali su nam hrvatski umjetnici sa hrvatskog zemaljskog kazališta u Zagrebu prošli četvrtak krasnu hrvatsku dramu „Hasaginica“. Dosta prostrana dvorana „Narodnog Doma“ bila je to večeri puna odličnog občinstva, što no se reče „kuća je bila rasprodana“. Kako smo to očekivali, ostali smo osupnuti krasnom i svršenom igrom. Svaki slušalac bio je do dna srca dirnut majstorskim igranjem gdje. Vavre, Fijana. Za njima ne zaostaje ni ostali glumci. Iza predstave svatko je pitao, kad će dati drugu predstavu; šteta što odlaze; da bi nam privedili barem još jednu predstavu i slično. Ali bilo sve uzalud; naši nas umjetnici ostavise istu noć pod dubokim dojmom njihove umjetničke igre.

Na nama je sada, da do godine poduzmemo svu i omogućimo, da hrvatski umjetnici ostanu dulje među nama i pruže dulji užitek njihove umjetničke vještine.

Iz Rovinjskog Sela.

Svela dužnost nas veže, da se zahvalimo vrlo braći prvog istarskog Sokola u Puli, koji nas posjetise izletom dne 20. pr. mj. i priredise javnu sokolsku vježbu. Napose pak budi izrečena hvala starosti br. L. Križu, čijem zauzimanju imade se ponajviše zahvaliti da je izlet uspio u svakom pogledu, a također i ostalom občinstvu iz Pule i drugih mjesta, koji nas tom prilikom posjetise i uzveličase našu slavu.

Takvih izleta trebalo bi da bude što više, te se nadamo, da nas braća neće zapustiti. Utisak što ga ostavise kod nas jest neizbrisiv, te neka budu uvjereni da smo sve poduzeli i nastojali da mihi gostovi što ljepše i ugodnije probrave medju nama.

Naš narod pak bio je oduševljen krasnom vježbom Sokolova, te se ne može nahvaliti svijui, koji su budi kako doprišli da naš narod što više pozabave i razvesele. Osobito se ugodno dojmilo svijui onaj liepi mir i red za vrijeme ciele zabave, te ono bratsko susretanje i familiarnost, kojom su izletnici bez razlike stališa obćili sa našim narodom. Zato je narod onako mnogobrojno odpratio izletnike do kolodvora i oduševljeno pozdravio.

Još jednom se i ovim putem zahvaljujemo svima i kličemo hrvatski živilu i do skorog vidjenja!

Tog dana opazismo kod naših poprdila jednu interesantnu zgodicu. Prije par dana ustanovise naš poprdili „Gabinetto di lettura“, čije sielo nalazi se u kući jednog krečmara. Na tu krečmu privarivše tablu svog „kabineta“. Nu na sam dan izleta poprdili izvadivše tablu i krečmar razvije na kući hrvatsku trobojnicu. Mislilo je jadnik, da će izletnici, videć hrvatsku zastavu i na njemu govori krečmi, poči okripiti se i k njemu, ali upozoreni na tu poprdilsku slipariju, nije pošao ni jedan u poprdilsko leglo.

Jedan je upitao: kakva je ta „razza d'italiani“, na što mu drugi odgovori zgodno: „poprdilska“. To i jean.

Govor zast. Spinčića.

Današnjemu broju priložen je govor zastup. Vj. Spinčića, što ga je izrekao u promidžnoj razpravi carevinskog vlećna dne 16. junija t. g. Upozorujemo čitatelje na ovaj važan i krasan govor našega prvaka.

Na blaženoj pošti Pula 1.

Nulla dies sine linea — ni jedan broj „Naše Sloge“ ne smije proći, a da ne donese koju pritužbu na blaženu poštu Pula 1, tako su valjda utvili u glavu službenice tog ureda. Dne 26. t. mj. predan je iz našeg uredništva na tu poštu preporučeni list sa hrvatskim naslovom, a službujuća službenica izdala je talijansko-njemačku primnicu. Tu primnicu poslali smo odmah na c. k. poštansko i brzojavno ravnateljstvo u Trst, da vidi kako se krasno ureduje na pošti Pula 1 i točno vrše propisi ravnateljstva. Istoga dana po podne došlo jedan mladić liepo pitati tu istu službujuću službenicu da mu proda par dopisnica i maraka; umollo je to dakako hrvatski, ali mu ta službenica odgovori da ne razumije i ako želi što imati neka ju pili talijanski ili njemački. Mladić joj reče da mora znati i hrvatski ako će služiti, a ona njemu: ako ja moram znati hrvatski, onda vi morate znati talijanski ili njemački. Ako želite što od mene, pitajte talijanski ili njemački, ako ne idite.

Eto, tako su već postale bezobrazne službujuće guske na pošti Pula 1, da ne samo nisu sposobne za službu nego su se počele sa strankama i rugati. Mi ne znamo više što da činimo s tim eksemplarima jednog c. k. ureda; pritužbe na koriste, a čim više mi pišemo to one sve više prkose. Ni mi im poručujemo, da nećemo prestati iznašati njihove skandale i prostiti im nećemo ni najmanju. Medjutim smo se pobrinuli da ob ovoj uzor(?) pošti reknu svoju i naši zastupnici.

Glavna skupština „Istarske Posujilnice“ u Puli.

U nedjelju, dne 27. junija t. g. držala je „Istarska Posujilnica“ u Puli svoju redovitu glavnu godišnju skupštinu. Toj skupštini predložen je izvještaj o djelovanju i obračun za 1908., iz kojih proizlazi da je koncem god. 1908. bilo zadržugara 2537 sa uplaćenih K 50.752 glavnice a još devet puta toliko jamstva K 466.768, ukupno K 507.520. Novčani promet ne računajući blagajnički saldo, u god. 1908. kod matice u Puli, prihod i razhod kruna 6.297.438-52 a kod podružnice u Pazinu K 2.354.469-95, ukupno K 8.651.908-47. Uložaka bilo je u Puli K 2.071.605-39, u Pazinu Kr. 1.187.161-80, ukupno kruna 3.208.767-10; zajmova danih zadržugarom u Puli 1.489.967-85, u Pazinu 1.009.299-18, ukupno K 2.499.267-02. Čistoga dobitka bilo je u Puli kruna 5.459-20, u Pazinu kruna 5.744-24, ukupno kruna 11.203-44, koji je razdijeljen ovako: matice u Puli K 3.500 u rezervni fond, K 500 podružnici Družbe u Puli, K 500 Dječkom pripomoć. društvu u Pazinu, K 100 Hrvat. pripomoć. društvu u Beču, K 50 javnoj pučkoj knjižnici u Puli, K 200 dramatskom ođjeku prvog istar. Sokola u Puli; podružnica u Pazinu: K 3000 u rezervni fond, K 1000 Narod. Domu u Pazinu, K 500 dječkom pripomoć. društvu u Pazinu, K 100 mušk. dječkom podružnici Družbe u Pazinu, K 100 ženskoj podružnici Družbe u Pazinu, K 100 dječjom zabavištu u Pazinu; ostatok prenaša se u novi račun. Rezervni fond iznaša K 89.508-14. Na skupštini je izabran novi nadzorni odbor od 6 lica, dok je upravni odbor sa predsjednikom Dr. M. Laginja, a podpredsjednikom Dr. I. Zuccon izabran lani na tri godino.

Kako se vidi iz gornjih podataka napreduje ovaj naš narodni zavod vrlo liopo

i uspješno, te služi na diku i čast vrstnim upravljačima i naroda, a k tomu zaslužuje svaku podporu i povjerenje.

Narodni darovi.

Vrbnik sa narodni blagdan. Na Ivanju 24. pr. mj. sakupise „Frakopanci“ u svojoj čitaonici za Družbu K 6-40, a tim počinjem sakupio kasnije provnik Jos. Gršković sa drugom Gartnerom na „Škuciji“ još K 12-18 ukupno K 18-58.

U Narodnom Domu u Puli sabrala je u nedjelju 27. pr. mj. gdje Marija Galović K 6-50.

Današnji izkaz K 25-08
zadnji izkaz K 598-78
ukupno K 623-81

Voloski kotar:

Zabava u Mošćenicah.

U nedjelju dne 4. o. mj. priredjuje ženska podružnica sv. C i M. u Mošćenicah u korist Družbe domaću zabavu uz deklamaciju, predstavu, tombolu i ples. Predstavljat će se dvie vesele i šaljive igre „Mis“ i „Na policiji“. Početak u 7^h, sati na večer. Ulaznica: za gospodu K 1-50, članice 30 para, nečlanice 70 para.

Domaći slikar orkava.

Pišu nam iz Kastva: Nije tome dugo, što je naš narodni čovjek slikar gosp. Ivan Strnad iz Sežane (kraj Trsta) bojadisao na obće zadovoljstvo crkve sv. Sebastijana u Kastvu, veliku jednu dvoranu i više privatnih stanova. Župni ured sv. Jelene izdao mu svjedochu, gdje mu izrazuje priznanje na njegovom uspjelom radu, kao i na umjerenim cijenama. Tko od gospode župnika ima da bojadise kakvu crkvu, neka se obrati na spomenutog gospodina, te neka bude uvjeren, da se neće zbog toga pokajati, jer je gosp. Strnad izvrstan slikar; glede koncepcije i glede izvedbe, a uza sve to u cijenama neobično umjeren. Preporučamo ga najtoplije svima i svakomu. Gosp. Strnad jest rodoljubljan Slovenec, te zaslužuje da ga pomognemo barem sa preporukom.

Za povećanje osoblja kod ces. kr. suda u Voloskom i Podgradu.

Kod c. kr. kotar. suda u Voloskom su poslovi u zadnjih desetak godina silno narasli, dočim je broj sudaca, kancelarijskih činovnika i podvornika ostao isti. Naravska je posljedica da poslovi zastaju, uza sav napor i naprezanje namještenika kod one sudbene oblasti. Pritužbe proti tomu i molbe da se tomu odgovorna sa stane tamošnjih odvjetnika i samoga vodstva suda do sada nisu pomogle. S toga su zastupnici Spinčić i drugovi poslaviili dne 25. lipnja t. g. na gospodina ministra pravosuđa interpelaciju, u kojoj ga pitaju da li je voljan urediti da se kod c. kr. suda na Voloskom broj namještenika poveća, i tako udovolji davno čutjennoj potrebi.

Sličnu interpelaciju stavio je zastupnik M. Mandić sa drugovi glede pomanjkanja sudbenog osoblja kod c. k. kotar. suda u Podgradu.

Pazinski kotar:

Matura na o. kr. hrv. gimnaziji u Pazinu.

Usmeni ispiti bili su 21., 22. i 23. lipnja pod predsjedništvom c. kr. pokrajinskoga školskoga nadzornika gospodina Frana Matejčića. Za ispit prijavo se 21 kandidat, svi javni učepnici VIII. razreda. Od kandidata biše proglašeni zrelim s odlikom: Brajša Metod iz Buzeta, Žužić Mate i Žužić Sime iz Sv. Ivana od Sterne. Zrelim bili su proglašeni: Ankele iz Tršćica u Kranjskoj, Bunc Kresimir iz Kastva, Capponi Josip iz Malog Lošinja, Cvenkel Pavao iz Ljubna u Kranjskoj, Deklič Mijo iz Kastella, Finčgar Pavao iz Brezja u Kranjskoj, Gršković Jerko iz Vrhnika, Gržević Mate iz Cerovlja, Jelčić Vinko iz Trageta

pri Labinu, Lukane Vjekoslav iz Orehovlja u Kranj-kaj, Matanić, Niko iz Vrhnika, Metlika Ivan iz Bazovice, Matković Antun iz Punta, Orlić Viktor iz Punta, Samec Hermin iz Trsta, Volenčić Mijo iz Javorja i Zakej Herman iz Ledina u Kranjskoj.

Srebrni jubilej Lindarskog čitaonice.

Dne 11. Julija proslavit će se u Lindaru dvadesetipetogodišnjica Hrvatsko čitaonice. To je najstarija čitaonica iza Kastavske na istarskom kopnu, odakle je luč prosvjeta i narodnog oduševljenja počeo vccati nad gradom Pazinom i širom ciele Istre. Na dan proslave bit će u Lindaru koncert uz pjevanje, tamburanje, zalim predstava, tombola, šaljiva pošta, ples.

Preporuča se rodoljubima, osobito bližnjima, da tog dana pohrle u Lindar, da se što sjajnije i častnije proslavi ovu narodnu slavu.

Koparski kotar:

Novi proš sustolnoga kaptola u Kopru.

Njeg. Velič. imenovalo je kanonika dekana u Kopru, veleč. g. Frana Franza proštom ausolnoga kaptola tamo.

Prijamni izpiti na učiteljsku u Kopru vršit će se dne 11. i 12. Julija o. g.

Bužet, 27. 6. 1909. (Zabava).

Ni bužetina no će da bude zadnja u iskazima ljubavi do svoje krvi, te miloardju napram onoj jadnoj djece, što živu na svojoj rođenoj grudi ostavljena, zapuštena, ne poznavajući para ni knjige, ne grljajući se na toplom suncu napreika i znanja. Želimo i mi ovdje otrgnuti od svojih usliju komudle hleba za svoju braću istarsku, za sirotu djecu bez škola. U nedjelju na večer, 11. ov. mjes. držat će se u „Narodnom Domu“ zabava, na koju već sada ovim pozivljemo sve naše bužetšćine, te one rodoljube iz bliže i daljne okolice. Čisti prihod zabave ići će državi sv. Cirila i Metoda. Da dođu svi naši na ovu zabavu, da pomognu Družbu, a ujedno da se ugodno pozabave slušanjem milog pjevanja, tamburanja, glazbu te prisustvovanjem velkoj igri. A bit će i plesa za ljude dobre volje i lakkih nogu. Pozor dakle na domaću veselicu! Uzao na rubac!

Franina i Jurina.



Fr. Ce ni pravo Velo- i Maloselskim poprdilom, da gradu naš školnici na procesion.

Jur. Ako njim ni pravo, neka stavi na oči maskaru pak neke nis vjilit.

Fr. Ala ni njim treba maskar, znao su dosta maskarani kako i on crni s pakla!

Razne primorske vesti.

Zastupnik Fran Ivančević o narodnom blagdanu.

Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru primilo je od zastupnika na carevinskome vijeđu u Beču, gosp. Frana Ivančevića pismo slijedećeg sadržaja: „Svevim rado se odazvujem vašem rodoljubnom pozivu i šaljem K 10-— kao narodni dar družbi za narodni blagdan Cirila i Metoda dne 6. dojdućeg srpnja. Osobito mi se sviđa misao istaknuta po novinama, neka se 6. srpnja, blagdan slavenskih apostola Cirila i Metoda, proglaši

narodnim blagdanom, a mladići toga dana nikako se namjere vašoj družbi, koja se čiči njihovim svetim imenima.

Kada bi se između tri milijuna Hrvata što borave danas u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni, Hercegovini, Dalmaciji, Istri i vani u tuđem svijetu našlo samo 100 000 rodoljuba te bi do 5. srpnja poslali većoj družbi samo po jednu krunu na glavu, eto vam lijepše jabuke od 100.000 kruna, da sirotinji Istri otarete mnogo suza s oka narodna prosvjete. Pokušajte još jednom u tom smislu apelirati na narod. Želim vam u tomu dobru sreću. Poštovanjem: Beč, dne 16. lipnja. 1909.

Franjo Ivanšević
narodni zastupnik.*

Na rodoljubivo pismo velebratnjega narodnoga zastupnika gosp. Frana Ivanševića Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru nema sa svoje strane što nadodati, već ponoviti molbu, da bi se cijeli hrvatski narod dne 5. srpnja o. g. sjetio naše družbe, našu Istru, našega zapuštenoga naroda. Daj Bože, da bi se u tom plemenitom nastojanju natjecala sva naša mjesta, svi naši ljudi, da bude ispunjena velika želja našeg dičnog zastupnika.

Naprijed za družbu!

Talijansko sveučilište.

Iz Beča nam pišu: Pitanje talijanskog sveučilišta — ili bolje rekuć — talijansko pravničke fakultete, reć bi, da se je za korak pomaklo k svojoj rješitbi.

U proračunskom odboru razpravljalo se je prošlih dana o tom pitanju to se je koji izvišteliti, poljski zastupnik Dr. Gorki, koji ministar bogostovja i nastave grof Stürckh za tu fakultetu izjavio. Jedan i drugi zagovariva ustrojenje fakultete u gradu Beču — nipošto u Trstu — iz narodno političkih, znanstvenih itd. razloga.

Talijanski zastupnici i „klerikalci“ i „liberalci“ drže još uvijek čvrsto — bar javno — za Trst. Kažemo jasno — jer nevjerojemo, da bi se većina talijanskih zastupnika iz južnog Tirola uzprotivila kad bi im vlada ponudila pravničku fakultetu u kojem graniču njih ve uže domovine.

Kad bude ovo pitanje riješeno u proračunskom odboru doći će na razpravu u carevinsko vijeće, nu dvojimo, da će to biti još u ovom ljetnom zasjedanju.

Da se je to pitanje za korak unaprijed pomaklo kriva je velika stiska, u kojoj se je carska vlada, ili ministarstvo, nedavno nalazilo. Za razprave o sramotnoj agrarnoj banci za Bosnu i Hercegovinu, s kojom kane Madjari našu braću u onih pokrajinah upropastili, našlo se je ministarstvo u takvoj stisci i u takvom skripcu, da se je uteklo svakomu koji njoj je samo pomoći htio. Radilo se nalme — kako je poznato — o predlogu slovenskih i hrvatskih zastupnika, kojim se je imalo vladi izreći nepouzdanje što je pristala na ustrojenje redene banke i ujedno prepriječiti ustrojenje ame banke.

Vlada je stukla skupa sve njemačko stranke, većinu poljačkog kluba, nekoliko Rusina, Rumunje itd. ali još nije imala potrebite većine. Utekla se i k Talijanom i zamolila za pomoć i oni se odazvaše toj molbi uz uvjet, da se već jednom rješiti pitanje njihovog sveučilišta — po njihovom tim, da se ustroji to sveučilište u Trstu.

Vlada im je u toj stisci nešto od toga obećala, svega nije, jer se je ministar — kako rekosmo, izjavio za pravničku fakultetu u Beču — nipošto u Trstu.

S Talijani, dodjoše svi — osim bolestnoga Rizzi-a, svi ostali liberalci i klerikalci — i svi složno glasovaše za vladu, da ju spase od sramote i propasti. Glasovaše za nju i talijanski liberalci, zastupnici Bartoli, Marani i Malfatti, svi oni koji inače kod kuće protli toj vladi dižu nebo i pakao i svi se liepo i mirno skućioše pod njezin jaram. Talijanski liberalni zastupnik Bartoli došao je navišla i samo za onaj dan u Beč, da pridigne onu c. k. vladu,

kojoj inače kod kuće nezna ni za ime ni za rod. Svojim glasovanjem spašili su dakle jedini Talijanu vladu, od koje očekuju sada ustrojenje talijanskog sveučilišta u gradu... Trstu!!

Prošlava dvojice Vjekoslava.

Iz Beča pišu nam: Na dan sv. Vjekoslava bljalu kano oblično kod objeda sastupljeni nekoji hrvatski i slovenski zastupnici na carevinskom vijeću, a među njima dva Vjekoslava t. j. prof. Spinčić i Strekelj. Zast. M. digno času u njihovo liepo zdravlje čemu se svi srdačno odazvaše. Na večer poslije sjednice sakupilo se više zastupnika i bečkih Hrvata na istom mjestu, te je svečarom srdačno nazdravio drug i zast. Ježovnik, na čemu se je istotako srdačno zahvalio u ime obojice prof. Spinčić. U prijateljskom razgovoru uz čašu dolnoaustrijske sprovedoše zastupnici i njihov prijatelj par vrlo ugodnih satova. Našim dičnim Vjekoslavom kličemo i ovim putem srdačni: Živili!

Neznanje II drzovitost nekog poštanskog činovnika u Trstu.

Iz Beča nam pišu: Onomadno poslao je narodni zastupnik gosp. prof. Vj. Spinčić svomu nećaku, koji polazi c. kr. obrtnu školu u Trstu pismo sa redovitim naslovom: *N. N. Trst, učenik c. kr. obrtno škole*. Pismo bijaše otraga zatvoreno biljegom Družbe sv. Ćirila i Metoda.

Nakon osam dana, mjesto odgovora, dobije zastupnik Spinčić svoje pismo iz Trsta natrag sa ovom značajnom opazkom: *„Nepoznato c. k. obrtnoj školi“*.

Neznamo da li je onu drzovitu opazku napisao koji činovnik ili listonoša, jer je podpis nedjeljiv, ali sl. ravnateljstvo moža — ako hoće — lhbko doznati koji li je bio onaj drznik ili ignorant, koji se je usudio spomenutu opazku napisati. Ili ga je možda u čei ubo biljeg „Družbe sv. Ćirila i Metoda“, te bi bio volio da je ono biljeg „Lege Nazionale“, „Südmärk-a“, ili kakvog drugog nama protunarodnog društva?!

Teško je vjerovati, da jedan činovnik ili listonoša nebi znao, da postoji u Trstu c. k. industrijalna škola i da se ta hrvatski ili slovenski imenuje obrtna škola. Izključena je dakle skoro tolika ignorancija kod c. k. činovnika i poslužnika pošte pak valja taj drzoviti postupak smatrati bezzračnom provokacijom nedostojnom onoga, koji nosi carsku kapu.

Imenovanje.

G. Josip Dubrović ošlejal pisarne kod vrhovnog sudišta u Beču imenovan je pristavom ravnateljstva pomoćnih ureda kod istog sudišta. Čestitamo našem zemljaku i rodoljubu rodom iz Mihotića, občina Kastav!

Učenici II. razreda pučke škole u Djakovu sakupili su za družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru K 250, i dostavili ih družbinom ravnateljstvu s ovim popratnim pismancem: „Ovu svoticu sabrali smo mi učenici II. razreda i šaljemo družbi sv. Ćirila i Metoda za potporu našoj dragoj maloj istarskoj braći. Uz hrvatski pozdrav: Bog i Hrvati!“

Evo liepog primjera i za „veće“, da se u dan družbinog blagdana što izdašnije sjeta naše družbe.

Znatna ostavština „Družbi sv. Ćirila i Metoda za Istru“.

U zagrebačkih listovima čitamo, da je blagopokojni Dr. Ljudevit Haramustek, bivši državni odvjetnik u službovanju kod državnog nadodvjetništva u Zagrebu, ostavio „Družbi sv. Ćirila i Metoda za Istru“ svu svoju imovinu u iznosu od 8000 kruna. Čast i slava dičnom i rodoljubnom pokojniku!

Javna zahvala.

Svim koji su se me blagohotno sjetili prigodom mega imendana najliepše se zahvaljujem, i svo najsrdačnije pozdravljam. Vjekoslav Spinčić.

U Beču, 22. lipnja 1909.

Privatni djevojački licej, trgovačka škola, škola za kućno gospodarstvo, pučka škola u zavodu Školskih Sestara u Trstu.

Divan položaj, krasan pogled na Jadransko more, park sa igralištem, zgrada sa svim najnovijim udobnostima: električna razsvjetla, kupalište, dvorana za gimnastiku. Nastavni jezik njemački, a izim toga hrvatski, slovenski, talijanski, francuski, engleski.

Plaća se na godinu K 600, školarrina za licej K 160, za trgovačku školu K 100, za kućno gospodarstvo K 200, za pučke škole K 100.

Pocetkom nastajne školske godine otvaraju se prva četiri razreda liceja. Na zahtjev šalje se prospekt.

Zavod Školskih Sestara u Trstu, via Pasquale Besenghi 6.

Br. 1110.

Mjesto liječnika.

Raspisuje se mjesto občinskog liječnika za mjesnu občinu Dobrinj, na otoku Krku, sa plaćom od godišnjih 2000 kruna.

Liječnik valja da je usposobljen u sveukupnom liječništvu, da imade svoju ljekarnu i da poznaje hrvatski jezik.

Molitelji za ovo mjesto moraju dokazati da posjeduju austrijsko državljanstvo.

Potanje pogodbe nalaze se kod potpisnoga na svježij uvid, a molbe se imaju dostaviti na potpisano poglavarstvo do 20. srpnja 1909.

Poglavarstvo občine.

DOBRINJ, dne 28. lipnja 1909.

Nacelnik:
Sucić, v. r.

St. 870.

Razpis službe.

Sklepom se je občinskoga zastopa u Jelšanah z dne 15. t. m. se raspisuje služba občinskoga tajnika u občini Jelšane z letno plaćo 1200 kron in prostim stanovanjem.

Prošnje je vložiti do 31. julija t. l. pri podpisanemu županstvu.

Prosilci morajo dokazati:

1. Avstrijsko državljanstvo.
2. Starost najmanje 20 let.
3. Zdrav telesni ustroj.
4. Neoporečeno obnašanje.
5. Sprizvanje o dovršenej nižje ginnaziji ali nižje realki ali katerej drugej enakej šoli.
6. Dokaz usposobljenja za reševanje obč. poslov.
7. Vrhulega morajo biti večji obč. računovodstva in poznati dobro slovenski in po možnosti tudi talijanski in nemški jezik.

Nastop službe je 1. septembra t. l.

Županstvo občine Jelšane

dne 25. junija 1909.

župan:

I. Valentič.

M. P.

Br. 895.

Razpis natječaja.

Razpisuje se natječaj na mjesto općinskoj liečnika za općine Dubašnicu-Omišalj sa sielom u Malinskoj.

Godišnja je plaća K 2700.—. Tražna da dokaže:

- 1) svjedocbu usposobljenja u sveukupnom liječništvu;
- 2) austrijsko državljanstvo;
- 3) poznavanje hrvatskog jezika.

Lječnik držat će ljekarnu u Dubašnici i Omišlju.

Drugi uvjeti stoje na uvid kod podpisanoga. Molba treba dostaviti do 31. srpnja t. g.

Općinsko Poglavarstvo.

Dubašnica, 28. lipnja 1909.

Nacelnik:
Petar Škarpa.

Austro-Hrvatsko parobrodarsko društvo na dionice u Pantu.

Plovitbeni red

vrljedl od 20. travnja 1909. do opoziva.

Pruga: Rijeka-Punat.

Swaki dan prije podne	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Swaki dan po podne
6.—	odl.	PUNAT	dol.	4.60
6.16	dol.	Krk	odl.	4.85
6.28	odl.	„	dol.	4.25
6.10	dol.	Glavotok	odl.	3.40
6.16	odl.	„	dol.	3.35
6.45	dol.	Malinska	odl.	3.05
6.55	odl.	„	dol.	2.55
7.40	dol.	Omišalj	odl.	2.10
7.45	odl.	„	dol.	2.—
8.45	dol.	RIJEKA	odl.	12.55

Uvjetno pristajanje u Rijekama.

Pruga: Baška-Punat.

Poned. Utorak Četvrt. Subota	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Poned. Srijeda Petak Nedjelja
7.20	odl.	Baška	dol.	0.—
8.45	dol.	Punat	odl.	5.—

Uvjetno pristajanje u Staroj Bakli.

Pruga: Rijeka-Rab-Nerezine.

Utorak Petak	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Srijeda Subota
7.20	odl.	RIJEKA	dol.	2.30
7.50	dol.	Opatija	odl.	2.—
8.—	odl.	„	dol.	1.60
9.20	dol.	Beli	odl.	12.30
9.30	odl.	„	dol.	12.20
10.20	dol.	Merag	odl.	11.30
10.30	dol.	„	dol.	11.20
11.—	odl.	Krk	odl.	10.45
11.10	odl.	„	dol.	10.30
1.—	dol.	Rab	odl.	8.30
1.15	odl.	„	dol.	8.15
3.—	dol.	Veli Lošinj	odl.	6.30
5.10	odl.	„	dol.	6.20
4.—	dol.	NEREZINE	odl.	6.30

Uvjetno pristajanje u Sv. Martinu Lošinjskom i Rovanskoj.

Brza pruga: Rijeka-Opatija-Rab i natrag.

Swaki Četvrt.	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Swaki Četvrt.
7.20	odl.	Rijeka	dol.	7.30
7.50	dol.	Opatija	odl.	6.55
8.—	odl.	„	dol.	6.45
11.45	dol.	Rab	odl.	8.—

Ravnateljstvo si pridržaje pravo — prema okolnostima — promjena plovitbenog reda.

Agencija na Rijeci kod I. Pakulčića, Via Andrássy 25 PUNAT, dao 18. travnja 1909.

RAVNA TELISTVO



Prva slovenska narodna trgovina u Primorju

sa šilvacim strojevima i dvokolica.

Členu umjerna. — Prodaje se također na obrole.

Glavne zastupalvo gospodarskih strojeva, sjekalnice, prese za vrućlje, i drugih gospodar. potrebitina prvo slovenske tvorinice braće K. & R. Ježek, Blansko.

Prepariran eo

JOSIP DEKLEVA

Gorica, Via Municipio br. 1.

Na zahtjev šalje se nov slovenski cianik franko.

STECKENPFERD-LILIENMILCH-SAPUN

Najblazi sapun za kožu kao i proti pjegama.

Dobiva se posvuda!

PEKARNA

LUDEVIT BEKLEVA

Via Garzpa Marzio Br. 5 - Podružnica Via Velerani br. 1.

Prodaja svježeg kruha tri puta na dan.

Direktna poslužba u dom i u javne lokale.

Prodaja svakovrsta brašna iz najboljeg mlina po dnevnoj cijeni. Poslužba brza i točna.

Mejdur
 Iznos na strojeve i opremu podizanja Usti u Orljici Češka
 proizvoda za izradu cigle iznad zapadne
 Zefire i prošetne letke
 Opreme za nevjestu
 Zadržite "Jana glazbu" 23. ožujka 1909. u 10 -
 Zahtijevajte uzorke!

Fazite na djecu!

Kad su vam ranjava ili imaju kraste osip, crvenilo na koži ili bud kakove nečistoće na tijelu, upotrijebite izvrstnu mast zakonom zaštićenu iz ljekarne Pečić sada dr. B. Vouk - Zagreb. Djeluje najuspješnije kod svake vrsti tana (rezotine, ogrebine, opokline itd.), kod prekomjernog znojenja noguh i tijela ta nebi smjela nijedna kuća biti bez glasovite

masti za djecu.
 Čuvajte se patvorina!

Oljena kutija K - 60.
 Dobiva se u svim ljekarnama.

Glavno skladište:
 Ljekarna PEČIĆ sada dr. B. Vouk ZAGREB.

Preporučamo našim obiteljima
Kolinsku cikoriju.

OLOVKE
 u korist družbe sv. Cirila i Metoda dobivaju se u tiskari Luginja i drug. u Puli ulica Giulia 1. uz cenu od 2 do 10 para.

Svi u krojački salon Zovića i !

Trgovina manufakturne robe i krojački salon
MARKO ZOVIĆ - PAZIN
 Skladište odijela najmodernijeg kroja i sukna, kao i samog sukna za muške i ženske
 uz tvorničke cijene.
 Svakomu je slobodno pogledati i promjeriti robu.
 Zašto može Zović za 30% jeftinije prodati šivaći stroj?
 Zato! jer radi bez agenta!
 Osam-godišnja garancija. Konkurencija isključena.
 Brza, točna i solidna posługa.

Novo: Prolječna i ljeta sezona

ISTARSKA POSUJILNICA u PULI

- Prima zadrugare,** koji uplaćuju sadržajni diova jedan ili više po kruna 2.
 - Prima novac na štednju od svakoga,** ako i nije član te dila bez ikakvog odbitka.
 - Vraća na štednju uložene iznose** do 1000 K bez predhodnog odkaza, a iznose od 1000 K ako se nije kod uložnja suglasno ustanovio veći ili manji rok sa odkas, uz odkas od 8 dana.
 - Zajmove (posude) daje samo zadrugarom,** i to na hipoteku i zadužnice uz garanciju.
 - Uredovni sati svaki dan** od 9-12 sati prije podno i 3-6 sati poslije podno; u nedjelju i blagdana zatvorena.
 - Društvena pisarna i blagajna** nalazi se u vialo Carrara vlastita kada (Narodni Dom) prvi pod desno, gdje se dobivaju pobliže informacije.
- Ravnateljstvo.

PRÄCISIONS-ÜHR
 GENEVE
OMEGA
 GRAND PRIX
 1889
 1889
 1889

Poslovno geslo:
 - Uz mali dobitak, veliki promet, -
 istodobno samo dobra robu.

Imati dobro iduću zopnu uru nije uvijek prieka užda. Ipak za one, koji trohaju zopnu uru, a to je uz današnje prilike svaki koji praktično živi, ima samo takovu vrijednost, koja je dosta pouzdana. Bolje je ne imati uru, nego li takvu koja netko točno. Dobra i pouzdana ura duva do stota i neugodnosti, netkoha se bojati da će se nepotrebno vrijeme utaman potrajati. Noćista moći će sa točno obdržavati.

Ako dakle trebate takovu uru, to vam se najbolje preporučuju dobro poznate ure kao: ORIGINAL GLASHUTTE, SCHAFFHAUSEN, OMEGA, SZMOERIS i ORIGINAL ROSKOPF-PATENT od zlata, srebra, nikela i oceli imadu uvijek veliki izbor na skladištu

Ljudevit Malitzky, urar
 PULA, via Sergia 65.

Daju se eventualno i na obročno odplaćivanje. Veliki izbor svih drugih ura njihalica, budilica, briljantno i opično stvari, i p. trebaju za pušanje. Pošto češće mlanjam robu, to ne držim članika dosta je kod naručbe navesti vrst robe. Uz dobro jamstvo i preporuku našim stvari na izbor.

Dvostruki elektro-magnetički KRIŽ ili ZVIEZDA
 R. B. broj 86967.
 Telefon br. 45-22.

jest elektro-magnetičkim anđelima sastavljeni stroj, koji kod uloga, reuma, nesne (teškog disanja), neapavanja, ružnjaka u uhu, neuralgije, glavobolje (migrale) kucanja srca, zubobolje, mučevno slabosti (studen ruku i nogu, padalice (epilepsije), mokranju postelje, nujnost, nesvjestice, naglušnost, drhtanja na tijelu, influenca sklopna, za boluću hrbta, hila, dila (malokrvnost) i sluzdanih grčeva, bezbednosti, ischiasa punokrvnosti, svih udnih grčeva, hopen, anoreksije, vjelesnih grčeva, himorrhoida, kao i kod sveobuhvatne slabosti itd. služi kao neodoljivo sredstvo, po što elektro-magnetička struja ciljem čovječ. anim telom djeluje, čime se rečeno bolesni i najkrašam vremenom liječe.

Poznato je, da liječnici kod navedenih bolesti viokratno elektrizovanje tela upotrebljavu ali ipak na taj način, da jaka struja samo prolazno i povremeno kroz telo prolazi, doim naprotiv tomu stroja elektro-magnetičnog križa ili zvjezda R. B. br. 86967, kako je jar rečeno, unijerenim načinom neprekidno na telo djeluje, što svakoga bržem lečenju i odvodi, nego li prvi postupak. - Do 20

godina stare bolesti izliječene su sa mojim strojem posve! Od izličenih sa mojim strojem R. B. broj 86967 izražene zahvale kao i od odučnijih slojeva izdane svjedočbe i priznanice iz svih strana svijeta pohranjene su u mojoj pisarnici, gdje stoje svakomu u svako doba na vid. **GDJE VIEDATI LIEK NIJE POMOGAO, MOLIM POKUSATI MOJ STROJ!** jer je to sigurno sredstvo protiv gore navedenim bolestima, a onaj bolesnik, koji po mojem stroju nabi bio izličen najduže u roku od 45 dana, dobiva novac natrag.

Upozorujem osobito p. n. običnostu na to, da se moj stroj ne smije zamjenjivati sa Voltinim, koji je poradi svoga neuspjeha zabranjen u Njemačkoj kao i u Austro-Ugarskoj, dočim moj dvostruki elektro-magnetički križ ili zvjezda R. B. br. 86967 osobito se hvall i uživa vanrednu dopadnost poradi svoje izvrstne ljekovitosti.

MALI STROJ STOJI 6 K. Rabiti ga mogu samo djeca skom jeziku. Pouzatom ili ako se novac unapred pošalje, razalije glavna prodavona za tu i inozemstvo.

VELIKI STROJ STOJI 8 K. Rabi se kod ostarijih 20 godiš. kroničnih bolesnih.

Dopisivanje i naručbe obavljaju se u i livali našem jeziku. Pouzatom ili ako se novac unapred pošalje, razalije glavna prodavona za tu i inozemstvo.

ALBERT MÖLLER,
 Budimpešta, V/41. Kotar,
 Vadasz-ulica br. 34.

OPCINSKA ŠTEDIONICA
 u BIOGRADU pri moru (DALMACIJA).

Osnovana po regulativu c. k. Ministarstva u Beču, podjamđenjem cijelo kupne imovine općine Biograd i pod državnom kontrolom.

Ukamaćuje uloge na štednju sa **5%** čistih, jer i porez na kamatu uloga plaća sama štedionica.

Podjeljuje hipotekarne zajmove, eskomptira mjenice i vrši ostale bankarske poslove.

Uplatne listove c. k. poštanske štedionice za ulaganje novaca šalje besplatno.

Zahtjevajte lepo uredjeni
cijenik sa kolendarom 1909.
 „Narodne tiskare“ LAGINJA I DR., Pula.

ODPREMNIČKO I KOMISIONO DRUŠTVO
BALKAN
 d. o. s. j. u TRSTU
 RIVA GRUMULA broj 14.
 Telefona 2160. Brazejavi: BALKANSFRD.
 Žiro-račun kod „JADRANSKE BANKE“ u Trstu.

Prima u svoje dobre uredjene magazine svaku vrst gospodarskih proizvođa, daje na iste predujmove a uz vrlo povoljne uvjete i brine se za prodaju istih najkulantnije. Iste tako kupuje i prodaje svaku vrst robe po nalogu i na račun svojih mušterija najpovoljnije. Otvara carlanske kredite, osarinjuje robu i daje zajmove na robu ležeću u javnim skladištima.

Otprema svaku vrst pošiljaka u svim pravcima točno i brzo, obavija reklamacije i daje svako strukovne razjašnjenje i uputu brzo i badava.

GOVOR

zastupnika VJEKOSLAVA SPINČIĆA

govoren kod glavne razprave državnoga proračuna u Beču dne 16. lipnja 1909.

Uvod (hrvatski).

Visoka kućo!

Brat Rusin gospodin Dr. Romanczuk izičao je „malo prije“ u svojem govoru kako je «Austrija» nezahvalna prema svojim narodom. Njeki njegovi bliži drugovi klicali su pritom: Kako se postupa sa hrvatskim: toli zaslužnim narodom! O nezahvalnosti vlada Njegovoga Veličanstva cesara i kralja govore već nesamo Hrvati, nego se govori kao o obćenito poznatoj stvari, govore o tom i Njemci, govorili su jako, vidjeni u zadnje doba. Ja ću danas u svojem njemačkom govoru natuknuti njeke dogodilje i njeke činjenice, da se vidi kako su Hrvati za dinastiju i monarhiju radili, žrtvovali se, i kako su za to naplaćivani.

(Nadaljuje njemački.)

Što kaže povjest.

Visoka kućo! Ko je samo malo učio povjest naroda Europe, imenito pak povjest naroda austro-ugarske monarhije, taj zna, da su Hrvati već u prvih stoljetjih srednjega vijeka utemeljili državu, i to prvu kraljevinu u području današnje austro-ugarske monarhije, koja bijaše već u devetom i početkom desetoga vijeka jaka na kopnu i na moru. Ko pozna povjest, taj zna također, da su Hrvati početkom dvanaestoga stoljetja doista izabrali jednoga Arpadovca kraljem, ali da tim nisu pali pod vlast Madjara nego da je tim nastala samo personalna unija, u kojoj bijahu Hrvati posvema neodvisni od Madjara. To se je i pokazalo, kad su Hrvati, posle izumrcia Arpadovca, pak vladajuće kuće Ačjoiu, po svojoj volji, i po svojoj uvidjivosti, izabrali svoje kraljeve, i kad su godine 1526. postavili na svoj hrvatski prijestol prvoga Habsburgovca Ferdinanda I.

Iz povjesti naroda austro-ugarske monarhije znamo također, koji velike za sluge za monarhiju i dinastiju imadu Hrvati. Oni su za nje stekli zasluge već kod izbora prvoga Habsburgovca rečena Ferdinanda. Nije se najme samo on natjecao za hrvatsku krunu, već bijaše samo on, recimo, kandidat za nju; bijaše tu i drugi natjecatelj, ili kandidat, i kad su se Hrvati odvojili da glasuju za Ferdinanda, za Habsburgovca, glasovali su za nj tako djer Magjari. (Zastupnik Blankini: Ne svit! Većina njih! Može da je i odluka Hrvata godine 1712. kojom su protegli pravo na prestolje također na žensku lozu, pripomogla, da su i drugi narodi, odnosno stariji austro-ugarske monarhije, posle jedanaest godina priznali to pravo također ženskoj lozi.

Iz povjesti znamo također, da su Hrvati stoljetja vodili proti neprijateljem kršćanstva, tako i bijahu po papih prozvani «antemurale christianitatis» (predziđe kršćanstva). Kad bijaše već po Turcih srušeno isto-rimsko carstvo, kad bijahu već uništeni Bugarska i Srpska država, i kad bi kasnije pod jarom Turaka i jednog Ugarske, te je

Budimpešta bila sjelom jednoga turskoga pašaluka, držao se je još junački bar jedan dio Hrvata, nepobjeđen nit od Turaka. (Tako jel)

Hrvati zajedno sa svojom najbližom braćom Slovenci — kad kažem Hrvati mislim tim, bar u novije doba, zadnjih stoljetja, također Srbe — Hrvati sa svojom najbližom braćom Slovenci bili su oni koji su prepričili da nisu Turci i dalje prema zapadu Europe prodrli, koji su zapad i kršćanstvo pred turskim goposudstvom očuvali. Istodobno i naročito oslobodili su Habsburšku monarhiju od razaula. (Posve istinito!) Hrvateka imala je vojskovođa, kakovini se može malo koj narod izkazati, vojskovođa kojim su se divili i najjunačniji sultani, i kojim su ovi nudjali svega, također kraljevskih kruna, samo da prestanu proti njim gojevati. Njihova vjernost prema svojim zakonitim vladarem bila je takova, da su sve ponude odbili i da su radje umrli nego da se predađu za časti i dobra.

Slavnih vojskovođa bijaše također u prošlom stoljetju, imenito iz onoga diela hrvatske domovine, koj bijaše do prije 28 godina prava kasarna u službi habsburške monarhije, nojme vojna Krajina. Bilo je malo ratova u cijeloj Europi, u kojih nisu sudjelovali ti vojskovođe, odnosno Hrvati; malo ima bojnih polja, na kojih nije tekla hrvatska krv u službi dinastije i monarhije. (Posve istinito!)

Neću da kratim nijednomu narodu monarhije njegove zasluge za nju; mislim pak da neću pogriješiti ako kažem, da toliko zasluga za dinastiju i u monarhiju i u prošlom stoljetju nejma nijedan narod koliko Hrvati. (Tako jel) Dovoljno je podsjetiti na godine 1848., 1859., 1866., kao također na zaposjednuće Bosne i Hercegovine. I na samo hrvatsko i slovensko pučanstvo moje najuže domovine, Istre, kao također Trsta, su godine 1848. izišli sa strane oblasti cesara i kralja proglasi, u kojih se kao pravo pučanstvo pokrajine i kao jedini vjerni pristaiši vladarovi pozivaju da brane pokrajinu od vanjskih neprijatelja. Godine 1866. bio je doista Njemač, Tegetthoff, koji je stojao na čelu pomorske sile kod Visa; sjajnu pobjedu mogao je izvojevati samo pomoći moranara, koji bijahu u najvećem broju Hrvati.

Junačtvo Hrvata je obćenito poznato; i sam njemački car, kad je boravio prije nekoliko godina u Opatiji i učinio izlet u Kvarneru, porabio je tu zgodu, da pohvali Hrvate.

Kako je sudio o Hrvatih talijanski pjesnik.

Radi junačtva Hrvata i radi okolnosti da su svuda vojevali za dinastiju i monarhiju bijahu od mnogih mrženi i proganjani, i jesu još danas.

Tim nebiti znao odgovoriti tako kako je to učinio talijanski pjesnik Giuseppe Giusti u svojoj pjesmi «San Ambrogio». Ja sam tu pjesmu svoje doba slobodno

preveo te ću dozvolom gospodina predsjednika pročitati taj govor. Pjesnik Giuseppe Giusti došao je godine 1846. u crkvu Sv. Ambroza u Milanu, i našao je u njoj kod službe Božje austrijske vojnika, Čeha i Hrvata. Početkom gledao jih je prezirao, kao da bi oni bili krivi, da se Lombardi nemogu osloboditi; ni se je zatim zaronio u moćnije i blaže misli. Ovi ljudi iz Češke i Hrvatske, umovao je, bivaju odtrgnuti od svojih krovova, i gonjeni su ovamo bez počitka kao rohovi da nas u robstvu drže. Oni su prezirani, ali oni su samo slepe orudje kod otimačine. Odnosna mržnja koristi namo onim, koji vladaju po geslu «divide et impera», i koji se boje da se narodi nepobrate. Jedni ljudi, daleko od svojih, činit će jednom isto, što mi danas činimo! Pjesnik oduševljava se na koncu za te ljude tako, da veli, da bi, ako se odmah neodajli, poljubio koga korporala.

Tumač tomu je suvišan.

Zahvala cesara i kralja Hrvatima za njihove zasluge.

Njegovo Veličanstvo cesar i kralj je u manifestu od 15. srpnja 1881. prigodom pripojenja prije spomenute kasarne, vojne krajine, k Hrvatskoj i Slavoniji izrekao njezinim stanovnikom zahvalu, i pri tom iztaknuo, da njim je na temelju njihova junačtva i požrtvornosti a usljed povjestnih dogodilja bila povjerenja o južnih medjaha monarhije straža, i da će obćenito priznanje za ono što su učinili oni i njihovi oči živjeti za sve vjekove u srcih ljudskoga roda. Izrazio je svoju osobitu radost da će od tad unapried uživati sva ona obćenita državljanska prava koja uživaju svi njegovi vjerni narodi; te dodao želju, da svoju bujnu narodnu silu, kojom su branili monarhiju, razvijaju od tad unapried u djelih mira.

Kako postupaju s Hrvatima vlade cesara i kralja.

Kad se s jedne strane zna što su sve Hrvati kroz stoljetja učinili za dinastiju i monarhiju i kad se pročita spomenuti manifest Njegovoga Veličanstva, te kad se s druge strane vidi, kako vlade Njegovoga Veličanstva cesara i kralja već desetletja sa Hrvatima ov i on kraj Litave postupaju, tad mora biti svaki Hrvat i svako plemenito srce puno užasa. (Povladjivanje i pljeskanje.)

Cesarsko-kraljevske vlade i njihovi predstavnici čine sve moguće ili deju drugim da čine, da bude Hrvatom onemogućeno razvijati njihovu bujnu narodnu silu u djelih mira, pače te vlade poduzimlju sve a da unište narodnu silu Hrvata i Hrvate same. (Povladjivanje.) Njihove od naravi prebogate pokrajine, ili bar takve, u kojih bi se mogao u istinu razviti bujan život, su dana najsiromašnije u monarhiji.

U jednoj krunovini započelo se je posebnom akcijom, jer se je sramilo pred Europom, iz koje ciele u tu krunovinu — Dalmaciju — ljudi dolaze.

U Istri dieli se mrvice, da ljudi od glada ne umru.

U hrvatskih pokrajinah u obće vode bujan život pučanstvu tuđi činovnici, od vlada pogodovani tuđi trgovci i obrtnici. I inozemni radnici dobivaju u njih zarade. Naši ljudi pako moradu, da si zasluže svakdanji kruh, u Ameriku, u Australiju, u obće u tuđi se svijet podavati. (Uzklici.)

Kako uživaju Hrvati ustavna prava!

U manifestu Njegovoga Veličanstva od 15. srpnja 1881. bila su doista Hrvatim nekdanje vojne krajine dana obća državljanska prava, medju njimi i ustavna; ostalim Hrvatim, osim onim u Bosni i Hercegovini, još prije. Ali što vidimo?! Kako mogu Hrvati uživati svoja ustavna prava?!

Najznamenitiji njihov sabor, sabor «ostanka ostanaka» hrvatske države, sabor Hrvatske i Slavonije, bivao je posljednjih desetletja, prošloga stoljetja, otkad postoji, neprestano razpuštan dok je izabirao zastupnike koji nisu htjeli pripoznati magjarskoga gospodstva. Konačno uspjelo je posle godine 1883. imati sabor, koj je pristajao na sve što su htjeli Magjari i njihovi zaštitnici. Takova sabora nije se razpuštal. Pošto je pako tiran, kojim su htjeli Magjari učvrstiti svoje gospodstvo u Hrvatskoj, tiran Hhuen-Hodervary, ipak pao — iza kako je zemlju izsisao i dao izsisavati, iza kako se je obogatio, iza kako je množinu inteligentnih muževa dao zatvoriti, iza kako bijaše više ljudi smrtno ranjeno i više njih ubijeno jer su se digli proti njegovomu tiranstvu, iza kako je i vojska bila u pripravi proti pučanstvu — pošto je konačno ipak pao, bio je izabran sabor koj je imao više narodne svjesti. Nego taj sabor bio je razpušten. A kad bijaše izabran drugi, koj je pokazao još više hrvatske svjesti, tad se evo već godinu i pol biti ne sazivlje. (Čujte!) Više od dvie godine obustavljeno je u obće djelovanje sabora Hrvatske i Slavonije, i to samo s toga, jer neće da pripozna nanično uvedene željezničke pragmatike, neće da pripozna magjarskoga jezika na svom zemljištu. Radi toga neće da se saziva hrvatskoga sabora, radi toga je obustavljeno njegovo djelovanje. A na čelu vlade jest gospodin, o kojem bijaše za vrijeme Masarykova predloga toliko govora da nije nužno dalje o njemu govoriti. Na čelu Hrvatske i Slavonije jest vlada, o kojoj neznam, da li je država u obće od Weckerla, ili od Aehrenthala, ili od Schienela. Govori li se s gospodom, to svak sa sebe baca krivnju. Ja znam da je Weckerle reko hrvatskim zastupnikom, da on nije kriv stanju u Hrvatskoj. Drugi da su govorili sa Aehrenthalom, ni on neće da šta o tom znado. Moralo se doći na misno, da je kod toga vladja zlim dom Schiessl, koj je svoje doba na medji Hrvatske služio, i koji stoji u savezu, kako čujemo, sa najgorimi ljudimi u Hrvatskoj što si jih može misliti.

Ili je možda drugčije u ostalih hrvatskih pokrajinah obzirom na ustavno življenje?!

Bosna i Hercegovina, koje se je u najvećoj žurbi pripojilo, da najviši stanovnici nedodju u pogibelj izaslati svoje zastupnike u novo stvoreni sabor u Carigrad, još uvijek nejmaju sabora. Turska vlada mogla je za svu obsežnu i raznorodnu državu stvoriti ustav; vlade Austro-Ugarske nisu bile kudre do sad stvoriti ustav za dvie pokrajine. Mjesto da se je obio pokrajine odmah spojilo sa ostalimi hrvatskim pokrajinama, kako bi bilo prirodno i pravedno, pusti se jih da vise izmed Austrije i Ugarske. One su izručene mađarskomu olygarhu, koj je uveo agrarnu banku, kojom bi imali kmeti biti navodno oslobođeni, u istinu su još više zasuženjeni, i imadu biti malo po malo proganani sa svojih davnih zemljišta, protjerani sa svojih posjeda i bačeni na prosjačku batinu, kako je već to Dr. Renner u Bosanskom odboru rekao. Bosna i Hercegovina, koje su, kako i ostale hrvatske pokrajine, od tujjih ljudi izsisavane, u kojih su se mnogi tujjinci sa šumami i inače obogatili. pada u sve to veće sužanjstvo.

Sabor kraljevine Dalmacije, gospodo moja, nije već od srpnja 1907. saborovao, bit će tomu dakle budućega mjeseca dvie godine. Na novo izabran listopada 1908., nije sazvan nit na konstituiranje.

U Istri uveden je novi izborni i pokrajinski red, izbori obavili su se već listopada i studenoga prošle godine; konstituiranje sabora nemože se obaviti — c. kr. vlada protivni se uporno sazvat i sabor.

Na taj način doju nam vlade cesara i kralja uživati našu ustavna prava i razvijati našu bujnu narodnu silu! Neide nam Hrvatima i Slovenecima nit većini Slavena mnogo bolje nit ovdje u parlamentu, u zastupničkoj kući. Vidilo se je jučer kod razprave predloga zastupnika Kaline, gdje se je radilo o jednoj hrvatskoj stvari, da se nijednomu Hrvatu nije dozvolilo do riječi doći. To je sloboda govora, to je austrijski parlamentarizam, koj se nalazi sada posve u njemačkih rukah. Dok ide po volji Njemaca, dotle može parlament raditi. Kad bi se i nam imalo što dati; ako je dana mogućnost, da bi se moglo odlučiti što god čim Njemci nisu sporazumni, tad se alarmira i najviše krugove prieteć se nemiri, kako se je dogodilo 1897., ili se bar obstruiru. To se je događalo nesamo prije 10—12 godina, nego se događa i u najnovije vrijeme. Kad su njemačke stranke dne 4. t. m. vidjele, da će kod glasovanja glede Bosanske agrarne banke ostati u manjini, tad su poslale recimo neutralnoga Dra. Redlicha da drži trosatni govor; i kad ni to nije koristilo, tad su se njemačke stranke, pod vodstvom zastupnika Wolfa i pl. Stranskoga, dale na nasilnu obstrukciju. Te stranke, vladine stranke, tjeralo su dne 4. t. m. obstrukciju, a nam predbacuju da činimo gubiti vrijeme ako o nužnih stvarih razpravljamo. A one su tjeralo obstrukciju samo za to, jer su znale da će kod glasovanja propasti.

Kako uživaju Hrvati druga državljanska prava!

Nego ne samo da neuzivamo ustavnih prava, da se djelovanje naših sabora obustavlja, i to u doba kad se na jugu mo-

narije odigravaju veleznameniti događaji, gdje se dakle o nas skoro bez nas odlučuje; mi neuzivamo ni drugih državljan- skih prava; naprama nam povriđuju se temeljni državni zakoni; ovi čini se, da obstoje samo za neke narode. Meni nije čano vremena da to sustavno obrazložim. Ja ću samo letimice navesti nekoliko primjera za moju tvrdnju.

Čitalo se je zadnjih dana u novinah da je prislušnik Trošt, radi toga što si je kod kotarskoga suda u Duxu nabio na vrata svoga ureda česku posjetnicu, usljed prosvjeda občinskoga vjeća proti tomu, bio kazne radi premješten. Neznam da li je to istina, ali znam, da kod nas, u Primorju, u Štajerskoj, u Koruškoj, nesamo da nenalazimo posjetnica pojedinih činovnika u jeziku hrvatskoga odnosno slovenskoga pučanstva; nego nalazimo da napisi kod c. k. oblasti, političkih, sudbenih, financijskih, poštanih, brzopisnih, željezničkih i drugih nisu postavljeni u jeziku našega pučanstva, i da se predstavnikom tih oblasti nedogađa ništa, usupor sv'h prosvjeda občina, društava i zastupnika.

C. kr. namjestništvo Česke da je pred malo vremena — čitao sam to u novinah zadnjih dana (»Slovenec« od 12. lipnja 1909.) — naložilo magistratu u Pragu, da njemačke podneske rješava njemački, ili bar da njemačke svjedočbe njemački potvrdjuje. Nigdje se još nije čitalo, da bi namjestništvo Moravske dalo magistratu u Brnu sličan nalog obzirom na česke podneske, ili da bi c. k. namjestništvo u Trstu naložilo magistratu trčanskomu, ili municipiju Pulekomu, Porečkomu, Malo-lošinjskom, Creskomu itd., da hrvatske odnosno slovenske podneske rješava hrvatski odnosno slovenski.

Uprava jednoga pokrajinskoga zavoda u Štajerskoj, u kotaru Celjskom, koj broj 129.368 Slovenaca naprama 3962 Njemca, neće da piše čisto slovenskoj občini Kobarje (sa 1594 stanovnika samih Slovenaca) slovenski; c. k. politička oblast u Mozirju, mjesto da obveže onaj zavod da čisto slovenskoj občini piše slovenski, prisiljuje tu občinu, da njemačke dopise prima. C. kr. namjestništvo pokrajine Štajerske, koja broj preko 400.000 Slovenaca, šalje kroz svoje podređene oblasti na čisto slovenske občine kako je Kobarje i druge samo njemačke objave javnoga interesa. Občina pritužuje se proti tomu postupku c. kr. političkih oblasti kod ministarstva unutarnjih poslova, al ovo štiti, nepodužima ništa na obranu prava slovenskih državljana (Povici.) Pripominjem, da sam navedeno saznao iz molbe občine Kobarje na zastupničku kuću od 27. lipnja 1907.; da su odnosne pritužbe bile poslane na c. k. ministarstvo unutarnjih poslova 19. i 23. veljače 1907.; da mjeseca svibnja 1908. stalno, a koliko mi je poznato ni kasnije, nisu bile riješene; da se je to dogodilo za Njegove preuzvišenosti gospodina zadnjega ministra-predsjednika baruna Bienertha, kad je još ministar unutarnjih poslova bio. Kažem još i to, da je molba zajedno sa izvještajem peticionoga odbora, kad bijaše kuća zatvorena, u smislu § 74 bila poslana c. k. vladi, i da je peticioni odbor prihvatio jednoglasno predlog odgovarajući posve temeljnim državnim za-

konom; da dakle nisu zastupnici naroda krivi, ako nam se nanašaju krivice, nego zastupnici cesara i kralja. (Povici.)

U Istri neizdavaju se pokrajinski zakoni u hrvatskom jeziku, u jeziku najmnogobrojnijega naroda u pokrajini. (Čujte! Čujte!) Proti tomu pritužili smo se već češće u saboru i privatno i zahtjevali da se pokrajinski zakoni izdavaju također hrvatskim jezikom. Namjestništvo reč bi da se je uvjerilo o opravdaosti toga zahtjeva. Sad je sva stvar kod gospodina ministra unutarnjih poslova bar. Haerdla, a ovaj čini se da nejma novaca za tiskanje pokrajinskih zakona također hrvatskim jezikom.

C. kr. vlada je u Českoj i Moravskoj kod ustanovljavanja pokrajinskih mjesta za zavod osjeganja mirovina privatnika uzela obzira na narodnost; u južnih pokrajinah nije. Usljed toga su Slovenci u Štajerskoj i Koruškoj žrtvovani posve Njemcem, a Slovenci i Hrvati Kranjske, Primorja i Dalmacije Talijanom.

Za Kranjsku, gdje ima kakvih 5 po sto Njemaca, imenovalo se je posebnoga njemačkoga pokrajinskoga školskoga nadzornika, premda su i obstojeći znali njemački, U Koruškoj, gdje ima bar 100.000 Slovenaca — to je trećina pučanstva, nije se imenovalo posebnoga slovenskoga pokrajinskoga školskoga nadzornika. Viditi ćemo što će c. kr. vlada učiniti sa odnosnim rezolucijama dra. Žitnika i zastupnika Gostinčara, koje su njoj bile izručene od proračunskoga odbora na uvaženje.

Svoje doba, već prije više godina, dala je c. kr. vlada gradskoj občini Ljubljana strog nalog, da prideri zgradu za jednu njemačku školu u gradu. — Još se uvijek čeka da c. kr. vlada dađe sličan nalog gradskim občinama u Trstu, u Pulj, u Malom i Velikom Lošinjju, u Cresu, i u toliko drugih mjesta, kojim bi njim bilo naloženo, da sa svoje strane učine ono što se od njih po zakonu zahtjeva u svrhu da se u rečenih gradovih za slovensku odnosno hrvatsku djecu ustroje slovenske odnosno hrvatske škole. Hrvatski narod, koj plaća poreze ili namete za javne škole, mora sakupljati dobrovoljne prinose u svrhu da u onih gradovih i mnogih drugih mjestih uzdržaje privatne škole i da mu djeca budu podučavana u materinskom jeziku. U gradu Trstu sa najmanje jednom petinom Slovenaca, o čem se je moglo uvjeriti i kod posljednjih izbora od nečelje (Živo odobravanje i pljesak), u gradu Trstu bez okolice, gdje živi najmanje 35.000 Slovenaca, nejma, usupor peticijam podnesenim već prije 25 ili 26 godina, nijedne javne slovenske škole (Čujte! Čujte!). U Istri manjka škole za najmanje 14.000 hrvatske djece dužne polaziti školu; a c. kr. vlada, u mjesto da odstrani to u nebo vapijuće zlo, privoljava na ustanovljenje druge talijanske pokrajinske srednje škole (Čujte! Čujte!), i obećaje Talijanom pravnu fakulteta usried Primorja, u kojem sačinjavaju većinu pučanstva Hrvati i Sloveni (Čujte! Čujte!).

Već u interpelaciji Spinčić i drugovi od 1. svibnja 1907. i čisto u javnih glasilih bilo je opravdanih pritužba proti postupku poštanskih činovnika u Pulj sa hrvatskim

strankami. Takova pritužba čita se i u posljednjem broju »Naše Slove« od 20. tek. mj. Dotična činovnica nezna gdje je Vižinada, i izdaje stranci potvrdu u njemačko-talijanskom jeziku, premda bijaše adresa pisana hrvatski.

Takovih i sličnih primjera mogao bih navesti iz svih obora uprave: tako na pr. o posve nekažnjenih napadajih na hrvatske svećenike, o za to od policista umorenih državljanih jer bijašu Hrvati, o vojnicih poslanih proti tlačanomu hrvatskomu pučanstvu. Nu neću da dulje rabim kratko mi odmjerena vremena.

Zaključak.

Rečeno nek bude dovoljno da se pokaže kako vlade njegovoga vječanstva cesara i kralja naplaćuju žrtve koje je hrvatski narod za monarhiju i dinastiju doprinešao.

To bude rečeno također onomu vodji Njemaca, koji je pred kratko govorio o prevelikih zahtjevih Slavena.

To nek čuju i ona gospoda ove visoke kuće koja govore o nedalskom ujedinjenju naših pokrajina. Tješ se nas tim ujedinijenjem u doba kad se punom parom na to radi da se nas materijalno i nacionalno uništi.

Rečenim budi bar dielomice označena također navodna nepristranost i jednaka dobrohotnost vlade Bienerthove naprama svim narodom.

Njegine novine i ona sama kliču: »Državi a ne vladi dozvoljava se proračun. Država mora živiti... Ta riječ dobiva to veću vrijednost što više postaju kongruentni pojmovi država i pučanstvo.«

Zašto negovore Njemci uvijek tako?! Zašto je zastupnik Stölzel, tik preda mnom, izjavio da će g'asovati za vladu?! Koje je razloge zato naveo?! Zašto ruše Njemci parlament i vladu, kad neće da postupa po njihovoj volji?!

Kakva kongruenca izmedju države i naroda ima obstojeti, ako država, odnosno državne vlasti rade na to, da se razne narode upropasti?! Narodi, i najmanji, hoće da žive, da se razvijaju — oni imadu pisano i prirodno pravo na to —; a države imadu dužnost, da dadu narodom sredstva, da žive i da se razvijaju. Ako država neispunja te svoje dužnosti, nejma prava da kao takova obstoji. (Povladjivanje). Država mora biti jednako pravedna svim svojim narodom; i jedino onda ako jest, može od svih naroda, odnosno njihovih zastupnika, zahtjevati privolu proračuna.

Kad bi vlade bile bivale i kad bi bile svim narodom pravedne, tad nebi imali u ovom parlamentu vječnih propiraka radi porabe jezika, mogli bi se baviti drugim stvarmi, koristilmi i. t. d.

Ako nisu razpravljene osnove za brigu uzgoja zapušteno djecu, proti pijanstvu, za socijalno osjeganje, i druge, koristno za sve slojeve pučanstva, nenosi niko više krivnje nego c. k. vlade. (Povladjivanje.)

Radi postupka vlada Njegovoga Vječanstva našega cesara i kralja sa Hrvatima i Slovenima glasovati ću proti privoli proračuna. (Živo odobravanje i pljeskanje.)

